

Gustav Strniša:

Zidarja.

Jožek zida hišo. V majhni samokolnici vozi kamenje, deva med kamene drobce stare opeke, jih obmetava z blatom in ravna z dolgo trsko. Stena je nižja in ožja, kakor so stene kočice kužeta, ki sedi poleg in občuduje Jožkovo umetnost.

A Jožek je ponosen: stena je postavljena. Moško jo ogleduje in dela načrt za druge stene. Sanja o hišici, o lepi, novi hišici, v katero se preseli. Za hišico napravi vrt in znamenje, ki naj se je drži, da bo ž njo sreča in blagoslov, in ki naj stoji v vrtu, da ga bo vedno lahko krasil s cvetjem.

»Da, znamenje, saj res, znamenje, takoj ga naredim!«

Jožek pozabi na hišico, privlačneje je znamenje. Saj ima doma lepo podobico: sveti Izidor pase ovčice, kleči na široki jasi, oko ima uprto v nebo in moli; v njegov širokokrajnik na tleh pa sili belo, kodrasto jagnje. Druge ovce se mirno pasejo okoli. Le ena se je zazrla v rožno svetlobo na nebu, gleda in bleje. A svetloba zarje se širi in razliva daleč v polje ter obkroža svetnikovo glavo.

Jožku zalebdi pred očmi lepa podobica v vsej krasoti, in takoj hiti domov ponjo, da napravi zanjo znamenje. Krasno, obokano znamenje bo to. Pod belim obokom bo nalepljena podobica svetnika Izidorja, ki se mu bo priporočal tudi Jožek, ko bo hodil past svojo hudo rjavko in dve ljubki ovčici; saj mora kmalu, kmalu postati pastirček.

Jožek prileti domov, smukne v sobo in vzame iz miznice podobo, spravljeno v velikem, natrganem kolarju. Stisne jo k sebi in odhiti nazaj. Ves čas ga spremlja njegov zvesti kužek, ki teče, veselo bevskajoč, poleg njega.

Medtem se je pa že polastil zidovja sosedov Tone, krepak fantič, pol leta starejši, a najmanj celo leto močnejši od Jožka. Hudoben je in zvijačen. Rad laže in tudi udari, če si upa zmagati. Izza plota je bil

opazil pridnega zidarja, in oglasila se je v njem grda nevoščljivost: »Da bi ta imel hišico, ko je toliko manjši od mene? Jaz pa bi bil brez nje? Ne, če je tako, pa naj je nima nobeden!«

Pa je urno porušil zid, razmetal kamenje, se široko zarežal in zlezal nazaj za plot, opazovat vtis, ki ga bo napravilo na Jožka to zlobno početje.

Jožek privihra s podobico, zagleda razvaline in udari v jok. Zvesti kužek sede poleg njega in tenko cvili. Polagoma se pa Jožek potolaži, kaže kužeku razvaline in mu toži svoje gorjé. Kužek voha kamenje, zalaja, skoči čez plot in spet nazaj, pa s svojim norim vedenjem razveseli Jožka.

Jožek je potolažen. Na kamen sede in jame razmišljati, kako naj postavi kapelico. Razmetano kamenje očisti s trsko in počasi jame postavljati novo steno, ki naj bi bila za znamenje. V zid skuša napraviti malo vdrtino, da bi postavil v to dolbino svojo podobico. Trudi se in trudi, pa vse zaman: pri vsakem poskusu se stena poruši.

Tedaj prileze izza plota Tone. Videč, da Jožku delo ne uspeva, mu reče, da mu bo pomagal, in pride bliže. Ko spozna, kaj bi Jožek rad napravil, odhiti domov — njegov oče je mizar — in prinese majhno, ozko deščico, pa jo nalahno položi med kamenje tako, da s koncem moli iz stene.

»Vidiš, takole!« poučuje Jožka, »to je oltarček, ti postavi nanj podobico!«

Jožek postavi na deščico podobico in se razveseli: podobica stoji na deščici, naslonjena na steno. Deček zaploska z rokama, a Tone se samo smeje:

»Lepo podobico imaš; o, kako je lepa!« pravi Tone in ogleduje svetega Izidorja, šteje ovčice in občuduje rožno zarjo.

V svojem delu se pa zidarja kmalu utrudita. Tudi se jame mračiti. Kapelico nalahno pokrijeta z vejami in si zagotovita, da jo jutri dokončata. Skupno odideta v veselem prijateljskem pogovoru domov.

Komaj je pa Jožek prestopil vežni prag domače hiše, že je bil Tone nazaj. Podobica, lepa podobica mu roji po glavi. Nekaj časa jo ogleduje, potem jo pa

vzame in spravi v žep, kamenje pa sune z nogo, da se stena razsuje.

To noč je sanjal Jožek o svoji kapelici. Velika je in obokana, da raste v nedogled. Sveti Izidor je živ in velik, in žive so njegove kodraste ovce. Skozi rožnobarvno steklo lije solnce zlate žarke, ki se spreminjajo v rdeče cvetove, ki drhte nad svetnikom. Ovce zevajo in mežikajo, a sveti Izidor samo moli. Tedaj spozna Jožek, da je vsaka beseda, ki jo izpregovori svetnik, rožen cvet, ki dehti v kapelici. Tajno radost začuti, saj mu pravi srce, da je to ona kapelica, ki jo je on sezidal, in gotovo moli svetnik tudi zanj.

Tedaj se svetnik predrami in nasmehne. Val sinjine objame Jožka, sladka milina tega pogleda ga omami. Radostno poklekne pred svetnika. Sveti Izidor dvigne roko in ga blagoslovi.

Tedaj se Jožek zbudi s sladkim mirom v srcu. Dan je zunaj. Jožek vstane, se obleče in odhiti k svoji kapelici. —

To noč je sanjal tudi Tone. Pri kapelici stoji in hoče odnesti podobico. Pogleda svetnika, pa se prestraši. Njegova palica se dvigne, raste in jame udrihati po njem. Toneta ne bole toliko udarci kakor spoznanje, ki mu prihaja s temi udarci: vso svojo hudobijo vidi v duši in vso zakrknjenost.

Palica neha tolči. Podoba zaživi, kapelica zraste. Med dvema mogočnima stebroma stoji na blestečem podstavku svetnik, živ svetnik. Ovce obirajo grmiček poleg njega. Svetnik zre vanj, grešnika, prodirno in proseče. Tone pa je neusmiljen. Divje strese steber. Čudna moč je v njem: steber se zamaje, svetnik ga še enkrat pogleda in prične mirno moliti. Tone spet strese steber, ovce plašno zablejajo, kapelica se zruši. Debeli kosi kamenja padajo na ovce in svetnika, ki je kmalu ves v ranah, a vendar še kleči in moli, dokler se vse zidovje čisto ne poruši in ne pokoplje svetnika in ovčice pod seboj.

Tedaj Tone v sanjah zahrope, pri srcu ga zaboli, pa se zbudi.

Jutro je. Hitro se Tone obleče. H kapelici hoče, da popravi krivico. Iz žepa vzame sliko in jo ogleduje:

prav iste žalostne in lepe oči ima svetnik. A tam daleč pod zarjo žari v bleščavi stebrovje... To so pač oni stebri, ki jih je porušil on v sanjah.

Z njim pride Jožek h kapelici. Zagleda porušeni zid in brž pogleda po tleh za svojo podobico, misleč, da je veter porušil steno. Tone nič ne reče. Molče prime Jožka za roko in ga gleda.

»Kaj ti je?« ga vpraša Jožek.

»Jožek, odpusti mi! Bil sem hudoben; že drugič sem ti porušil kapelico in odnesel še tudi podobico! Tu jo imaš! Nikoli več ne storim kaj takega! Bodiva prijatelja! Bom dober kot ti. Ne veš, kako mi je hudo!«

Jožek pogleda sliko. Veselo strmi vanj svetnik, in ovčke mu kimajo. Tiho vzdihne Jožek in da podobico Tonetu:

»Tone, take kapelice, kakor sem jo videl v sanjah, midva ne bova sezidala. Premajhna sva še. Ta zid bi porušil vsak veter in odnesel podobico, ki bi je bilo škoda. Všeč ti je. Ná, imej jo!«

Tone vzame podobico. Oči mu zaiskre. Hvaležno pogleda Jožka in se zazre v zarjo, ki sije nad gorami. Veselje ga prevzame. Sladki mir odpuščanja začuti, in zazdi se mu, da se dviga v zarji sveti Izidor, lep in blesteč. Beli oblaki so njegove ovčke. Iz daljave dviga roke in ju blagoslavlja.

